

VRSTE RIJEČI

U hrvatskome jeziku ima deset vrsta riječi (imenice, zamjenice, pridjevi, brojevi, glagoli, prilozi, prijedlozi, veznici, čestice i usklici). One se dijele na punoznačne (imenice, zamjenice, pridjevi, brojevi, glagoli i prilozi) i nepunoznačne (prijedlozi, veznici, čestice i usklici) te na promjenjive (imenice, zamjenice, pridjevi, neki brojevi i glagoli) i nepromjenjive (prilozi, prijedlozi, veznici, čestice, usklici i neki brojevi).

vrste riječi	
promjenjive	nepromjenjive
imenice (<i>dječak, stol</i>)	prilozi (<i>lijepo, veoma</i>)
zamjenice (<i>ja, moj</i>)	prijedlozi (<i>o, okolo</i>)
pridjevi (<i>hrvatski, lijep</i>)	veznici (<i>ali, i</i>)
brojevi (<i>jedan, prvi</i>)	čestice (<i>li, ne</i>)
glagoli (<i>brinuti se, trčati</i>)	usklici (<i>ajme, oj</i>)

Neki se brojevi ne mijenjaju, a neki se prilozi mogu stupnjevati ili komparirati. Pri mijenjaju riječi po oblicima može doći do glasovnih i naglasnih promjena, promjena u odrazu jata te do umetanja glasa *j*. Promjenjive riječi koje se mogu sklanjati ili deklinirati, tj. mijenjati po padežima, zovu se imenske riječi. Imenske su riječi imenice, pridjevi, zamjenice i brojevi. U hrvatskome jeziku ima sedam padeža jednine i sedam padeža množine. Svi padeži osim vokativa odgovaraju na dva padežna pitanja, jedno za živo, a drugo za neživo. Vokativ je padež dozivanja, pa umjesto pitanja uz njega dolaze usklici *oj* i *ej*. Glagoli se sprežu ili konjugiraju, tj. mijenjaju po licima (osobama).

IMENICE

Imenice su promjenjive riječi kojima se označuju bića (dječak, djevojčica), stvari (knjiga, kuća) i pojave (kiša, sunce). Imenice se mijenjaju po padežima.

padež	oznaka	padežno pitanje	primjer
nominativ	N	<i>Tko?, Što?</i>	dječak, stol
genitiv	G	<i>Koga?, Čega?</i>	dječaka, stola
dativ	D	<i>Komu?, Čemu?</i>	dječaku, stolu
akuzativ	A	<i>Koga?, Što?</i>	dječaka, stol

vokativ	V	<i>Oj!, Ej!</i>	dječače
lokativ	L	<i>O kome?, O čemu?</i>	dječaku, stolu
instrumental	I	<i>(S) kim?, (S) čim?</i>	dječakom, stolom

Imenice se također mijenjaju po broju (jednina i množina).

broj imenica	
jednina	množina
dječak, djevojčica, prozor	dječaci, djevojčice, prozori

Imenice najčešće imaju i jedninu i množinu. Imenice koje imaju samo množinu zovu se pluralia tantum.

Takve su npr. imenice gaće, gajde, grudi, jaslice, kliješta, kola, kolica, krstitke, njoki, orgulje, sanjke, toplice, trape rice, usta, vješala, vrata. Imenice koje imaju samo jedninu zovu se singularia tantum. Te imenice mogu označavati

skupinu: narod, policija, razred, stado, tvar: drvo, mlijeko, voda, zemlja, zrak, željezo, apstraktne pojave: ljubav, mladost, mržnja, zloba. I vlastita su imena singularia tantum: Ana, Petar, Mažuranić. Međutim, u nekim se značenjima i od takvih imenica može tvoriti množina: policije svih država EU-a, stada iz pet sela, kupi tri vode, u našem su razredu tri Ivana.

Zbirne imenice označuju skup istovrsnih bića ili predmeta uzetih zajedno. Mogu stajati uz glagol u jednini Naša je momčad pobijedila., Lišće je žuto., Grožđe je slatko. ili uz glagol u množini Djeca su dobra., Braća su složna.

Imenice mogu biti muškoga, ženskoga ili srednjega roda.

rod imenica		
muški rod	ženski rod	srednji rod
bor, dječak, prozor, učitelj	djevojčica, kost, ploča, učiteljica	dijete, nebo, pile, selo

Gramatički rod imenica koje označuju što živo najčešće odgovara spolu. Tako je dječak imenica muškoga roda jer označuje biće muškoga spola, a djevojčica je imenica ženskoga roda jer označuje biće ženskoga spola. Kad se imenica odnosi na što neživo ili na biljke, rod je samo gramatička kategorija: ova knjiga, ovaj limun, ova naranča, ovo pismo. Koje je roda imenica, možemo utvrditi tako da ispred nje u nominativu jednine stavimo pokaznu zamjenicu ovaj, ova, ovo. Neke su imenice dvorodne, npr. imenica finale imenica je muškoga (ovaj finale, Finale je počeo.) i srednjega roda (ovo finale, Finale je počelo.). Rod nekih imenice u

množini ne podudara se s njihovim rodom u jednini, npr. imenica štediša u jednini imenica je muškoga roda (ovaj štediša, Štediša je uložio novac u banku.), a u množini i muškoga (ovi štediše; Štediše su uložili novac u banku.) i ženskoga roda (ove štediše; Štediše su uložile novac u banku.). Rod nekih imenica ovisi o tome označuju li mušku ili žensku osobu, npr. taj izjelica, Izjelica je sve pojeo. (muška osoba) i ta izjelica, Izjelica je sve pojela. (muška osoba ili ženska osoba).

U hrvatskome standardnom jeziku imenica *auto* muškoga je roda. Nepravilno je imenicu *auto* upotrebljavati kao imenicu srednjega roda. Takva je uporaba područno obilježena. Nepravilno je *Imam zeleno auto.*, *Ta su auta zelena.*, a pravilno je: *Imam zeleni auto.*, *Ti su auti zeleni.*

U hrvatskome standardnom jeziku imenica *kino* srednjega je roda. Nepravilno je imenicu *kino* upotrebljavati kao imenicu muškoga roda (taj *kino*). Takva je uporaba područno obilježena. Nepravilno je *To je najstariji kino u gradu.*, a pravilno je *To je najstarije kino u gradu.*

Imenice muškoga roda u genitivu jednine najčešće dobivaju nastavak -a (a-sklonidba):

	jednina	množina
N	lav	lavovi
G	lava	lavova
D	lavu	lavovima
A	lava	lavove
V	lave	lavovi
L	lavu	lavovima
I	lavom	lavovima

Pri sklanjanju imenica muškoga roda koje završavaju na nepčanik (palatal – č, ć, dž, đ, š, ž, j, lj, nj), u vokativu se dodaje nastavak -u, a u instrumentalu nastavak -em. Pri sklanjanju imenica muškoga roda koje završavaju na nenepčanik (nepalatal – svi ostali suglasnici), u vokativu se dodaje nastavak -e, a u instrumentalu -om.

N	učitelj	učenik
G	učitelja	učenika
D	učitelju	učeniku

A	učitelja	učenika
V	učitelju	učeniče
L	učitelju	učeniku
I	učiteljem	učenikom

Nastavak -em u instrumentalu imaju i sve imenice koje završavaju na -(a)c, npr. svetac – svetcem. Ako imenica ispred krajnjega nepčanika u osnovi ima -e, najčešće se u instrumentalu dodaje nastavak -om, npr. Beč – Bečom, padež – padežom (prije glas).

Akuzativ jednine imenica muškoga roda a-sklonidbe koje označuju što neživo jednak je nominativu (N stol = A stol). Akuzativ jednine imenica muškoga roda a-sklonidbe koje označuju što živo jednak je genitivu (G lava = A lava).

Imenice srednjega roda u genitivu jednine također najčešće dobivaju nastavak -a (a-sklonidba).

padež	jednina	množina
N	računalo	računala
G	računala	računala
D	računalu	računalima
A	računalo	računala
L	računalu	računalima
I	računalom	računalima

Imenice ženskoga roda u genitivu jednine najčešće dobivaju nastavak -e (e-sklonidba).

	jednina	množina
N	žena	žene
G	žene	žena
D	ženi	ženama

A	ženu	žene
V	ženo	žene
L	ženi	ženama
I	ženom	ženama

Imenica *pripovijetka* sklanja se ovako:

	jednina	množina
N	pripovijetka	pripovijetke
G	pripovijetke	pripovjedaka, pripovijetka, pripovijetki
D	pripovijetki, pripovijetci	pripovijetkama
A	pripovijetku	pripovijetke
L	pripovijetki, pripovijetci	pripovijetkama
I	pripovijetkom	pripovijetkama

Imenice *kći* i *mati* sklanjaju se ovako:

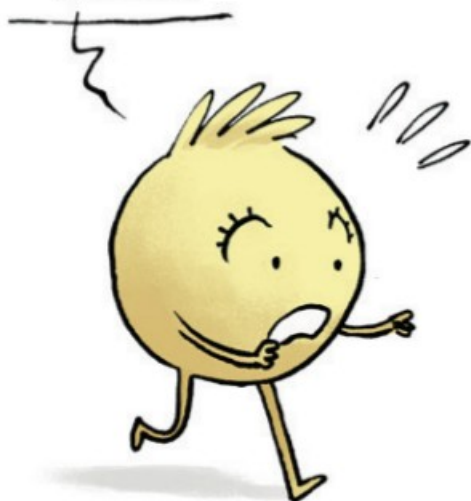
	jednina	množina	jednina	množina
N	kći	kćeri	mati	matere
G	kćeri	kćeri	matere	matera
D	kćeri	kćerima	materi	materama
A	kćer	kćeri	mater	matere
V	kćeri	kćeri	mati	matere
L	kćeri	kćerima	materi	materama
I	kćeri/	kćerima	materom	materama

	kćerju			
--	--------	--	--	--

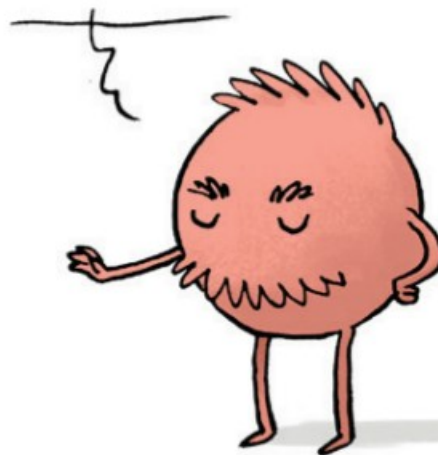
Imenice *kćer* i *kćerka* ne pripadaju hrvatskomu standardnom jeziku. Hrvatskomu nestandardnom jeziku pripada imenica *kći*. Akuzativ imenice *kći* glasi *kćer*.

NE	DA
<i>To je moja kćer.</i>	<i>To je moja kći.</i> (nominativ).
<i>Vidim njegovu kći.</i>	<i>Vidim njegovu kćer.</i> (akuzativ).

ALI TO JE MOJA
KĆERKA!



ŽAO MI JE, GOSPODO,
ONA NE PRIPADA HRVATSKOM
STANDARDNOM JEZIKU.



Imenice ženskoga roda koje završavaju suglasnikom, u genitivu dobivaju nastavak *i* (i-sklonidba).

padež	jednina	množina
N	kost	kosti
G	kosti	kosti/kostiju
D	kosti	kostima
A	kost	kosti
L	kosti	kostima

I	kosti/košću	kostima		
<p>Pri sklanjanju općih imenica i imena koji završavaju na <i>-i</i> (<i>poni, Toni</i>), <i>-io</i> (<i>radio, Dario</i>) i <i>-ia</i> (<i>pizzeria, Maria</i>) u sklonidbi se dodaje <i>j</i> između osnove i nastavka. To vrijedi i za strana imena (i za opće imenice iz stranih jezika) na <i>-y</i> (<i>Freddy</i>), <i>-ie</i> (<i>Eddie</i>), <i>-ea</i> (<i>Chelsea</i>), <i>-ee</i> (<i>Atlee</i>) i <i>-us</i> (<i>Camus</i>) koji se čitaju kao <i>i</i>.</p>				
N	poni	Dario	Maria	Freddy
G	ponija	Darija	Marije	Freddyja
D	poniju	Dariju	Mariji	Freddyju
A	ponija	Darija	Mariju	Freddyja
V	poni	Dario	Maria	Freddy
L	poniju	Dariju	Mariji	Freddyju
I	ponijem	Darijem	Marijom	Freddyjem

Pri sklonidbi imenica često dolazi do glasovnih promjena:

	jednina	množina
N	vrabac	vrapci <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>
G	vrapca <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>	vrabaca
D	vrapcu <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>	vrapcima <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>
A	vrapca <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>	vrapce <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>
V	vrapče	vrapci

	<i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti, palatalizacija</i>	<i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>
L	vrapcu <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>	vrapcima <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>
I	vrapcem <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>	vrapcima <i>nepostojani a, jednačenje po zvučnosti</i>
	jednina	množina
N	ronilac	ronioci <i>nepostojani a, vokalizacija</i>
G	ronioca <i>nepostojani a, vokalizacija</i>	ronilaca
D	roniocu <i>nepostojani a, vokalizacija</i>	roniocima <i>nepostojani a, vokalizacija</i>
A	ronioca <i>nepostojani a, vokalizacija</i>	ronioce <i>nepostojani a, vokalizacija</i>
V	ronioče <i>nepostojani a, vokalizacija, palatalizacija</i>	ronioci <i>nepostojani a, vokalizacija</i>
L	roniocu <i>nepostojani a, vokalizacija</i>	roniocima <i>nepostojani a, vokalizacija</i>
I	roniocem <i>nepostojani a, vokalizacija</i>	roniocima <i>nepostojani a, vokalizacija</i>
<p>Imenice <i>ličioc</i>, <i>ronioc</i>, <i>taoc</i> i <i>varioc</i> ne pripadaju hrvatskomu standardnom jeziku. Hrvatskomu standardnom jeziku pripadaju imenice <i>ličilac</i>, <i>ronilac</i>, <i>talac</i> i <i>varilac</i>.</p>		